

Ю.А.Маначинська,

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м. Чернівці

**ГОТЕЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ**

У статті досліджуються проблеми функціонування підприємств готельного господарства України в умовах кризової ситуації в економіці, а також розглянуті перспективи та тенденції розвитку українського ринку готельних послуг.

Problems of the function of the hotel business in Ukraine at the economic crisis are considered in the article. The perspectives of the development Ukrainian market of the hotel services were considered also.

Проблема виходу економіки України з кризового стану може бути успішно розв'язаною посиленням ролі невиробничої сфери економіки. Одним із таких напрямів є становлення і розвиток соціально орієнтованого підприємництва у туристично-готельному бізнесі.

Готельний комплекс є найважливішим елементом соціальної сфери, що відіграє важливу роль у підвищенні ефективності суспільного виробництва і, відповідно, зростання життєвого рівня населення [1, с.87].

Позитивний вплив готельної індустрії на економіку держави буде справлятися тільки в тому випадку, якщо вона розвиватиметься всебічно, тобто не перетворюючи економіку країни в економіку послуг. Тобто економічна ефективність готельного бізнесу передбачає, що розвиток підприємств готельного господарства має відбуватися паралельно та у тісному взаємозв'язку з іншими галузями економіки.

Окремі аспекти функціонування підприємств готельної індустрії розглядаються у наукових працях вітчизняних і зарубіжних авторів: В.А.Азара, Р.А.Браймера, О.П.Дуровича, М.І.Кабушкіна, В.І.Карсекіна, В.А.Квартальнова, Н.М.Кузнєцової, Г.А.Папіряна, Т.І.Ткаченко, А.Д.Чудновського, Д.Уокера. Проте в них недостатньо висвітлені принципово важливі питання, пов'язані з комплексним дослідженням готельного господарства та науковим обґрунтуванням проблем та перспектив функціонування підприємств індустрії гостинності, не розроблені пріоритетні напрями та завдання їх економічної стабільності саме для умов кризової ситуації в економіці.

Отже, недостатня дослідженість теоретико-методологічних проблем та перспектив функціонування підприємств готельного господарства справляє негативний вплив на подолання нестійких тенденцій у фінансово-господарській діяльності готелів, а також на використання їхнього потенціалу у повному обсязі та із врахуванням галузевої специфіки.

Метою статті є дослідження проблем та перспектив функціонування підприємств готельної індустрії України в умовах нестабільної ситуації, в якій опинилася національна економіка.

У своєму становленні готельний ринок України зіткнувся з низкою проблем. Однією з них є слабкість внутрішньої конкуренції (що пояснюється відсутністю вільних засобів і високими податковими ставками, через що складно забезпечити економічну стабільність, максимізувати прибутки, підвищити конкурентоспроможність підприємств індустрії гостинності на ринку готельних послуг) і відсутність могутніх готельних мереж.

Результати аналізу тенденцій зміни кількості підприємств готельного господарства України за 1990-2007 роки засвідчили, що динаміка кількості підприємств гостинності, починаючи з 1990 по 1992 рік, мала стрімку тенденцію до зростання. Зокрема, в 1992 році їх кількість зросла на 544 одиниці, або на 49,01%, порівняно з попереднім 1991 роком. Таке збільшення кількості підприємств сфери гостинності було зумовлене в основному зростанням загального інтересу до України зі сторони інвесторів та іноземних туристів (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка кількості підприємств готельного господарства України за 1990 – 2007 рр. [9]

Проте, починаючи з 1993 року, зберігалася тенденція скорочення кількості підприємств готельного господарства через збитковість та надання в оренду іншим підприємствам. У 2005 році ситуація дещо змінилася на краще, намітилась тенденція до збільшення підприємств готельної індустрії. Так, на території України в 2005 році функціонувало вже 1232 підприємства готельного господарства, з них: 788 готелів, 17 мотелів, 8 готельно-офісних центрів, 6 кемпінгів, 35 молодіжних баз та гірських притулків, 235 гуртожитків для приїжджих та 143 інших місця для короткотермінового проживання. Порівняно з 2004 роком їхня кількість збільшилась на 40 одиниць, або на 3,4%. У 2006 році кількість готелів складала 1269 одиниць, що на 3,0% перевищує показники попереднього періоду.

В 2007 році кількість підприємств готельної індустрії склала 1420 одиниць, що на 151 одиниці, або на 11,9% перевищує показник 2006 року. Це відбулося в основному внаслідок створення нових готелів, розширення кола звітуючих непрофільних підприємств, які мають на своєму балансі молодіжні турбази і гірські притулки та інші місця для короткотермінового розміщення, або тих підприємств, що в звітному році розпочали діяльність з надання готельних послуг.

Отже, за останні 16 років кількість підприємств готельного господарства України зменшилася на 14,2% порівняно з 1992 роком. Суттєве покращення ситуації спостерігається, починаючи з 2005 року, і ця позитивна тенденція зберігається до цього часу.

Найбільша кількість підприємств готельного господарства України у 2007 році спостерігалася у таких областях, як Дніпропетровська та Львівська – 107 та 128 одиниць відповідно. У Львівській області кількість готелів у звітному 2007 році зростає на 18 одиниць, або 16,36%, а в Дніпропетровській області лише на один готель (0,94%) порівняно з попереднім 2006 роком.

Станом на 1 січня 2008 року на території Чернівецької області функціонувало 27 підприємств готельного господарства, що на 10 підприємств, або на 58,8% більше, ніж на 1 січня 2007 року. Збільшення кількості підприємств

готельного господарства у 2007 році відбулося за рахунок зростання кількості інших місць для короткотермінового розміщення, які надавали послуги з проживання.

У загальному потенціалі підприємств готельного господарства Чернівецької області у 2007 році налічувалось більше 1,4 тис. номерів (у 2006 році – 1 тис. номерів). Житлова площа всіх номерів складала 33,1 тис. кв. м., що у 1,5 раза більше, ніж у 2006 році. Середня площа одного номера збільшилась на 3,3 кв. м. і становила 24,1 кв. м. [3, с.12].

Отже, діяльність вітчизняних підприємств готельного господарства за досліджуваний період характеризується нестійкими тенденціями розвитку, що в основному обумовлюється сезонними коливаннями попиту і неможливістю створення запасів специфічного продукту – готельної послуги, зростанням цін на послуги та недостатньому рівні якості обслуговування при невисокій еластичності попиту за ціною, організаційним консерватизмом процесу управління.

Місткість номерного фонду – це число місць (номерів), що може бути запропоновано клієнтам одночасно. Тобто місткість готелю визначається числом постійних спальних місць.

Динаміка місткості підприємств готельного господарства України за 1995-2007 рр. представлена на рис. 2.

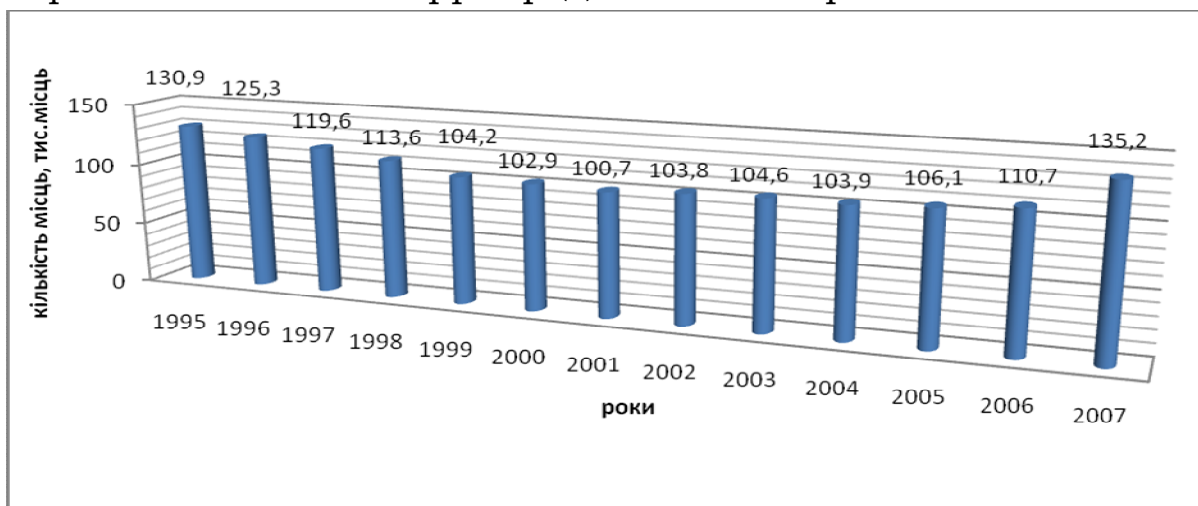

Рис. 2. Динаміка місткості підприємств готельного господарства України за 1995 – 2007 рр. [2]

З рис. 2 видно, що місткість підприємств готельного господарства у 2007 році на 5,7 тис. місць, або на 3,3% перевищує показник 1995 року, а на 24,5 тис. місць (22,13%)

аналогічний показник 2006 року, що слід оцінити позитивно.

Загальноприйнятого підходу до визначення місткості малих, середніх і великих готелів немає. У кожній країні до цього підходять по-різному, з огляду на конкретні особливості соціально-економічного та історичного розвитку.

Наприклад, у Швейцарії й Австрії готелі, що мають менше 100 місць, вважаються малими, 100-200 місць – середніми, більше 200 місць – великими; у Чехії до 120 місць – малими, до 500 місць – середніми, понад 500 місць – великими; у США до 100 номерів – малими, до 500 номерів – середніми, понад 500 – великі [5, с.15].

В Україні діє така офіційна класифікація готелів за місткістю: до 150 місць (не більше 100 номерів) – готелі малої місткості, від 150 до 400 місць (до 300 номерів) – середньої місткості, більше 400 місць (понад 300 номерів) – великої місткості.

Важливим показником використання готельних ресурсів, ритмічності роботи підприємств готельного господарства є коефіцієнт завантаження або рівень використання їх пропускнуї спроможності. Специфікою готельних послуг є те, що при зменшенні попиту підприємства не можуть реалізувати свої послуги в інший час в іншому місці, і якщо вони залишилися незатребуваними, то дохід буде втрачений, оскільки послуги не можна накопичувати, зберігати. Саме через відсутність можливості зберігання послуг у готелях відбувається їх природна втрата. На відміну від виробництва, процес обслуговування обмежений у часі. В період зменшення попиту та при високих цінах на послуги неповне завантаження на підприємствах не може відшкодувати збільшення попиту у наступні дні.

На рис. 3 наведено динаміку середньорічного коефіцієнта використання місткості підприємств готельного господарства України, завантаження упродовж всього періоду дослідження (1990-2007 років).

Аналізуючи рис. 3, необхідно зауважити, що коефіцієнт використання місткості вітчизняних засобів розміщення порівняно удвічі нижче світового рівня (завантаженість підприємств у середньому має складати від 0,60 до 0,72) [4, с.4]. Виходячи із загальноприйнятого критерію, можна

зробити висновок, що коефіцієнт завантаження вітчизняних підприємств готельного господарства близький до критичного. За останні 17 років середньорічний коефіцієнт використання місткості готелів зменшився на 0,48 пункти, або на 62,34%, порівняно з 1990 роком, і склав у 2007 році – 0,29. Такий істотний спад попиту на готельні послуги у 2007 році зумовлений зменшенням обсягів внутрішнього туризму, зменшенням доходів населення та значним зростанням цін на готельні послуги в умовах жорстких інфляційних процесів і кризової ситуації в економіці України.

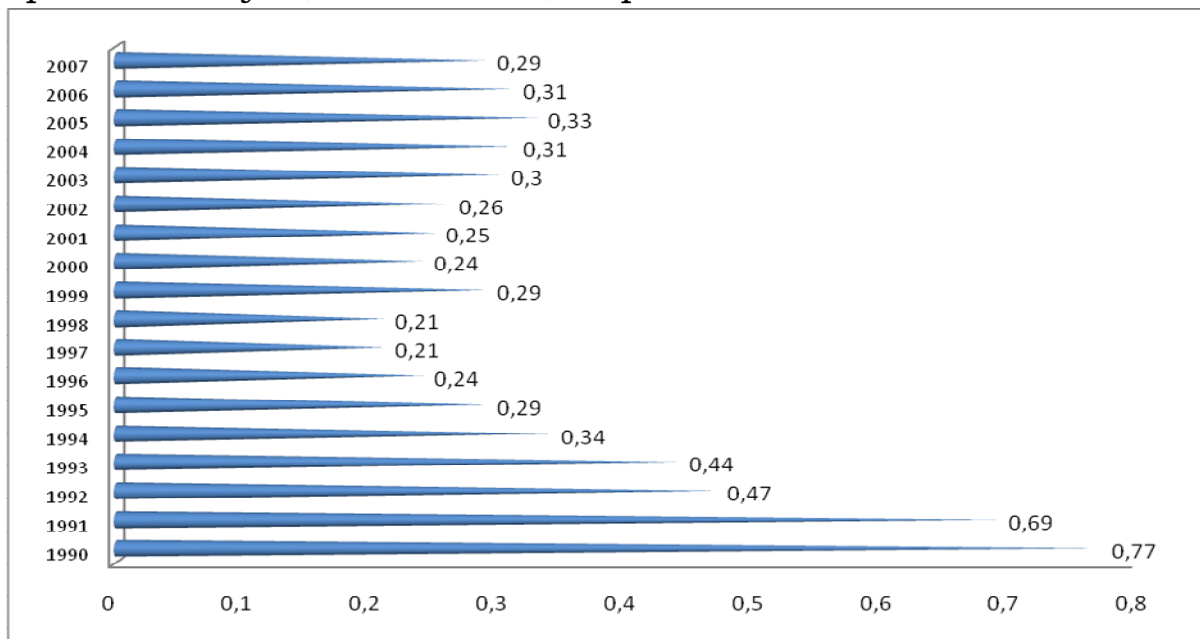

Рис. 3. Динаміка середньорічного коефіцієнта використання місткості готелів України за 1990-2007 рр. [2]

Тобто складна та нестабільна ситуація, в якій опинилася економіка України, вимагає систематичних економічних досліджень сфери послуг, проведення яких ускладнюється відсутністю адекватних теоретичних моделей розвитку цього сектора економіки.

За результатами проведеного критичного аналізу стану та тенденцій розвитку суб'єктів господарської діяльності готельного господарства можна зробити такі висновки:

✓ у сучасних економічних умовах готельні підприємства стикаються із безліччю складних проблем внутрішнього характеру і проблем, пов'язаних із високим ступенем невизначеності зовнішнього середовища, нестабільністю попиту на готельні послуги (здебільшого ці явища спричинені

дією фактора сезонності, загостренням конкуренції, нестачею фінансових ресурсів, нестабільністю економіки);

✓ у сучасних умовах кризової ситуації в національній економіці виникає необхідність у розробці системи завдань розвитку підприємств готельного господарства, які б забезпечили перехід від ідентифікаційних і адаптаційних методів пошуку ринкових можливостей розвитку до активної політики формування антикризових заходів.

Отже, цілком очевидною є необхідність прийняття радикальних і дієвих антикризових заходів у контексті зміни управління економікою, трансформації функцій і завдань антикризового управління як на рівні окремо господарюючих суб'єктів, так і на рівні економіки країни в цілому.

Список використаних джерел:

1. Пуцентейло П.Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва: Навч. пос. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 344 с.
2. Готелі та інші місця для тимчасового проживання: Статистичний бюлетень. – К.: Держкомстат України, 2001 – 2007.
3. Готельне господарство Буковини. Статистичний бюлетень. – Чернівці.: Держкомстат України, 2007. – 36 с.
4. Огляд світової статистики по індустрії гостинності // Готель. – 2006. – №1 (10). – С.4-5.
5. Мунін Г.Б., Зміюв А.О., Зінов'єв Г.О., Самарцев Є.В., Гаца О.О., Максимець К.П., Рогасєв Х.Й. Управління сучасним готельним комплексом: Навч. посіб. / За редакцією члена кор. НАН України, д.е.н., професора С.І.Дорогунцева. – К.: Ліра – К, 2005. – 520 с.

С.В.Мельниченко, к.е.н.,

Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті узагальнено існуючі методи оцінки ефективності застосування інформаційних технологій у діяльності туристичних підприємств; визначено часткові критерії оцінки ефективності ІТ та типи ризиків інвестицій в інформаційні технології.

The article summarized existing methods for evaluating the effectiveness of the use of information technology in the activities of tourism enterprises, defined partial criteria for evaluating the effectiveness of IT risks and types of investments in information technology.

Інформаційні технології (ІТ) у туристичному бізнесі відіграють ключову роль поряд із фінансовими, матеріальними і трудовими ресурсами. Сучасний менеджмент туристичних підприємств характеризується гнучкістю та швидкістю реагування на зміни зовнішнього середовища, продуктивністю